

Předpláči se
 Pro Prahu: celoročně
 5 zl., půlletně 2 zl. 50 kr.,
 čtvrtletně 1 zl. 25 kr.
 Pro venkov: celoročně
 5 zl. 60 kr., půlletně 2 zl.
 80 kr., čtvrtletně 1 zl. 40.
 Jednotlivá čísla prodá-
 vají se po 12 kr.,
 jednotlivé přílohy hud.
 po 50 kr.
 Za inseráty se platí
 pouze 2 kr. za řádek
 drobného písma.

DALIBOR.

Časopis

věnovaný zájmům světské i církevní hudby a zpěváckých spolků českoslov., zároveň pak

organ „Mnice hudební“

s četnými přílohami hudebními.

Redaktor:

Dr. Ludevít Procházka.

Vychází každou sobotu.

Majitel:

Emanuel Starý.

Památné dni hudební.

24. října 1808 nar. Arn. Bedřich Richter, sklad. a theoretik hudební — ve Velké Šenavě v Lužici.
 „ „ 1811 nar. Ferd. Hiller, skladatel — ve Frankobrodě nad M.
 „ „ 1842 nar. Josef Nešvera, skladatel a ředitel kůru — v Praskolesích.
 25. „ 1808 † Imperatrice Sessi-ova, slovná zpěvačka — ve Florencii.
 „ „ 1822 I. provoz. Donizetti-ho zpěvohry „Chiara o Serafina“ — v Miláně.
 „ „ 1823 I. prov. Webrovy zpěvohry „Euryanthe“ — ve Vídni.
 26. „ 1765 nar. Jakub Jan Ryba, houslista a skladatel — v Přesticích († 1815 v Rožmitále).
 „ „ 1823 † Josef Preindl, církevní sklad., jakožto řed. kůru u sv. Štěpána ve Vídni.
 „ „ 1824 nar. Mor. Fürstenau, výt. flétn. a hud. spisovatel — v Drážďanech.
 „ „ 1835 I. prov. kníž. A. J. Radzivila hudby k Goethově „Faustu“ — v Berlíně.
 27. „ 1817 nar. Ant. Kontski, pian. a sklad. — v Krakově.
 „ „ 1827 I. prov. Belliniho zpěvohry „Il Pirato“ — v Miláně.
 28. „ 1801 nar. Jan Jiří Lickl, sklad. — ve Vídni.
 „ „ 1865 † J. Ulm, redaktor „Slavoje“ — v Praze.
 29. „ 1787 I. prov. Mozartovy zpěvohry „Don Juan“ — v Praze.
 „ „ 1860 † Ant. Schwardtling, výb. továrník pian v Praze — v Eisenbergu.
 30. „ 1864 I. prov. Meyerbeerovy zpěv. „Hugenotti“ na českém divadle v Praze.

skoro setkáváme se s nápěvy hudby taneční, mnohá sarabanda proniknuta jest živlem tak náboženským, že by spíše slušelo se, aby ozývaly se vážné tóny v klenbách chrámových, než v našich salonech. Ještě důkladněji se o tom přesvědčíme, porovnáme-li skladby tyto s předešlými ku chorálům, s nimiž potkáváme se v třetím díle jeho „cvičení klavírních“. — Než, Bach co skladatel není výhradním majetkem ani snad protestantismu jen, ani církve vůbec; Bach patří celému světu uměleckému a i to jest skutkem dob nejnovějších. Byl Bach do času nedávného čítán k mistrům protestantského severu střední Evropy a pouze dílo jeho „wohltemperiertes Klavier“ nalezlo co pomůcka školní půdy i u národů a v zemích jižnějších. Teprve nedávno tomu, co přestali tu čítati Bacha k mistrům „mrtvým“ a to dělo se ještě poznenáhlu, zdlouha. Především bylo k tomu cíli zapotřebí, aby zlomena byla svrchovaná moc vlašské opery, i Mendelssohn musil býti tu prostředníkem, ano vidělo se býti nevyhnutelným, aby Beethoven dříve rádně zdomácněl, než bylo možno, ukázati na pravou cenu skladeb velikého Bacha. A ještě tu to šlo zvolna jen. Vždyť naříkalo si obecnostvo na Mendelssohnovo oratorium „Paulus“, že je v něm příliš mnoho chorálů, co by řeklo teprve podobným skladbám Bachovým? Než čas přemáhá veškeré obtíže a tak stalo se, že i velký a těžce pochopitelný mistr tento vnikl v rozličných vydáních do sterých domů, zkrátka, že zdomácněl, a to hlavně přičiněním odborných časopisů, spolků pěveckých (pro zpěv církevní) a jmenovitě mnohých mladších učitelů klavíru, kteří v Bachovi našli základ svojí školy, svojí metody. A stalo se, že jsouce často příliš u věci té jednostrannými a následující pouze Bacha, utvořili jakousi aristokratickou jednotu naproti učitelům jiným, obyčejným, a tím nemálo získali genu Bachovu příznivců jak mezi aristokraty světa hudebního, tak mezi aristokraty společnosti lidské vůbec. — S ohledem na

Čtyři slovná mistři skladby klavírní.

IV. Šeb. Bach.

(Dokončení).

Šeb. Bach proniknut byl duchem čistě náboženským, jenž všemi jeho skladbami vane, třeba i někdy text nebyl obsahu přísně náboženského. Ano i v jeho suitách a partitách, v nichž výhradně

Jen frankované listy přijímají se.
 Rukopisy redakci zasláné nevracejí se.

Předplatné přijímá administrace v č. 147-I. (Karlova ulice).

Dopisy týkající se redakce buďtež zaslány frankop dru Ludevítovi Procházkově do č. 9 v Ječné ulici.

dějepis umění velezajímavě jest, stopovati, kdy a jak byla veškerá díla Bachova uveřejňována. Za života jeho jen málo jich ušlo „světlo světa“; bylť již přes 40 let stár, když jeho „opus I.“ vytištěno bylo. Dva díly svých „cvičení pro klavír“ měl na skladě autor sám; „umění fugy“ ryl jeden z jeho synův, než mistr nedožil se dotištění svého díla, a když konečně vyšlo, nekryl výtěžek zaň ani výlohy za desky, jichž bylo k rytí zapotřebí. Mimo několik svazků děl klavírních a pro varhany nevyšlo v 18. století vůbec ničeho z pera Bachova. Teprve půl století po smrti velikého mistra vyšla nejpřednější z jeho skladeb pro klavír: „wohltemperirtes Klavier“ a teď následovalo souhrnné vydání jeho skladeb. Podniknutí toto zůstalo ale vězeti; byloť to na tehdejší časy poněkud více, než-li obecenstvo tehdejší snéstí dovedlo.

Doba ta — a souhrnné vydání prací Bachových! Od časů těch přicházely skladby jeho jen poznamenáha u veřejnost; jmenovitě jsou to druhé a třetí decenium našeho století, kde i Händlova oratoria vydána byla; s podivením tázali se mnozí, kterak možno, že děje se to v době, kdy Rossini a Auber byli miláčky celé Evropy. Bylo ovšem potřebí ohnivých slov Kiesewetra, Thibauta a jiných mnohých, aby tyto poklady vážnější minulosti pochopeny a náležitě oceněny byly. Teprve padesát let po prvním nezdařeném pokusu vydání kolektivního a sto let po smrti stvořitele jich, S. Bacha, vytištěny jsou komposice téhož a již po několik desetiletí blahodárně působí na ty, kdož zanášejí se opravdově uměním hudebním, jmenovitě kdož věnovali se klavíru. Nová škola klavírní a nové věty o skladbě hudební jsou ovocem tohoto působení; jest to jmenovitě nauka o formách, jižto se tím dostalo nových pramenů. Tak před třiceti lety na otázku: co jest suita? byl by odpověděl ti každý hudebník, že to zastaralá pestrá směs některých tanečních kusů, pramáti našich nesmyslných potpourri; toccata že není ničím jiným, než úzkoprsou kontrapunktickou hříčkou, vzorem našich moderních etud. Jak vznešený význam má ale suita teď, kdy zobecněly v kruzích hudebních suity Bachovy! Ano studium Bacha a školy jeho ukazuje nám cestu ku pravému poznání i novější sonáty, ukazuje nám i směr i způsob sonát budoucích, a genius takový, jakým byl Bach, není nepodoben k španělskému hrdinovi Čidovi, jenž umíraje ještě vítězí. A právě pro příčiny tyto probouzíme Bachovy partitury k novému životu, kritisujeme a opatřujeme je komentáry, tak jako činí filologové u některého autora klassického. A při práci té, zdali není jasno nám, co všecko hudba získala, i co — ztratila! Každá skladba Bachova staví nám před oči člověka sice z jiného světa, vzdor tomu ale proroka všech těch proměn a celého vývinu, jakéhož hudba až dosud se dožila. Než, řekli jsme již na počátku těchto řádků, geniovi Bachovu věnovaných, že poznati jej ve všech skladbách jeho nedovede než hudebník muž; doba pak naše, kde Bach takorčik majetkem národů se stal, nemůž zajisté postrádati

karakteru mužného, nemůž zajisté jinou, leč ve všem, jmenovitě pak v umění, býti dokonalejší.

V. R. F. B.

Doslov k epištole k českoslovan- ským zpěváckým spolkům!

Ctěný pane redaktore!

Čta zprávu o slavnosti odhalení Žižkova pomníku u Přibyslavi v „Daliboru“ obsaženou, dle níž jen sedm jednot pěveckých slavnosti se zúčastnilo, a to v té míře, že uznáno za dobré, sbory určené ani nezpívati, sdílel jsem stesk a úsudek o pěveckých jednotách s „Daliborem“ úplně. — Jelikož život pěveckých jednot na venkově z vlastní zkušenosti jsem seznal, rozepsal jsem se o nynějším stavu spolkův zpěváckých; však předešel mne pisatel „epištole k zpěváckým spolkům“ v „Daliboru“ obsažené.

Myslím však, že by následující řádky co „dodatek“ k oné epištole posloužití mohly.

Ze nynějších slavností národních poměrně méně pěveckých jednot se zúčastňuje, dá se omluviti tím, že

1. podobných slavností nyní dosti zhusta se pořádá, kdežto peněžité poměry všeobecně neblahé jsou;

2. v každém místě jest více spolků, jejichž členy jsou takřka jedni a titěž lidé.

Kdož se zúčastní slavnosti co „Sokol“, nemůže se dostaviti co pěvec atd.

Nedá se však omluviti, ohlásí-li se sice pěv. jednota, ale nepřipravena ku slavnosti přijde; pak jest ovšem lépe, když se ani nezpívá. Jest to trpká pravda, že mnohá jednota přípravu za jedinou zkoušku odbyde. Říkávají: však to jiní budou uměti a bude tam zkouška. Když se tak ale každý vymlouvá, kdož to má napotom uměti? — A jak to vypadá se zkouškou o slavnostech? — Dirigent musí býti spokojen, když určenou skladbu se sborem jednou přezpívá a je rád, když docílí alespoň správnosti harmonické. O odstíňování patričním a jakémsi vybroušenějším přednesu nemůže býti ani řeči.

Nedá se upříti, že mnohý mužský spěv. spolek dřímá libý sen, z něhož se probere jen tehdy, když některého druha svého k hrobu doprovoditi má, aneb když anděl Páně hlasem velikým některou tu slavnost ohlásí; ale co dělají jiní spolkové: sokolové, besedy čtenářské a p.?

Všude živoření! nikde pravý život!

Tak daleko to došlo v Čechách, že mnohý spolek ani jednou za rok u veřejnost nevystoupí!

Není se čemu vlastně diviti, neb panoval svým časem v zřizování jednot pěveckých chvat zimničný; každé město chtělo míti spolek, ba ani vesnice nechtěly zůstatí pozadu: a při chvatu tom byl přijat

každý, kdož se přihlásil, třeba i ku zpěvu nespůsobilý. Neboť účelem zřizování jednot těch nebylo ani tak pěstování umění, jako spíše šíření ruchu vlasteneckého a politického; i nezáleželo tedy tak ani na spůsobilosti členův, jako spíše na jich množství. — Tím vlou dilo se do spolků mnoho nepovoláných, kterým ovšem umění na srdci neleželo. — Na řádné cvičení členův ve zpěvu málo kde pomýšleno, pořádaný byly ihned produkce.

Ký div, že se to papouškování, to věčné opakování při cvičení toho neb onoho těžšího sboru i nepěvcům i zpěvákům, ba i konečně cvičitelům znechutilo.

A ta česká snášelivost jako všude tak i zde svůj účinek jeví.

Zpěváčtí spolkové odpočívali v pokoji, ale dosti již jednou toho odpočinku!

Křistež jednoty zdánlivě mrtvé, aby dosáhly účele jim nyní vytknutého, aby pěstovaly pravé umění, aby jako druhdy Lumír Vyšehradem „hýbaly srdcem“ každého upřímného Čecha! — Křistež je, ale vymýťtež všecken plevel. O kom víte, že není spůsobilý, že s chutí dobré věci neslouží, ba spíše jí škodí, toho vypusťte se seznamu. U přijímání nových údů buďtež velmi opatrní a přísní.

V novějším čase zřizují se také dívčí pěvecké jednoty. Při zřizování těchto dbejte, aby přijaty byly pouze síly ku zpěvu spůsobilé, a ku zpěvu lásku jevící.

Nevystupujtež ihned se spolkem u veřejnost, ale naučte jej prvé dle not zpívati, aby zdoluhavé cvičení jednotlivých hlasů při těžších sborech členům a cvičitelům chuti neubíralo.

Při cvičení sboru dbejtež starého pravidla: Od lehčího k těžšímu. — Členové choďtež svědomitě do zkoušek, a nečintež jak až dosud: odkládati všena poslední zkoušku. Cvičitelové stanovtež dobu produkce tehdy, když sbory již dokonale nastudovány jsou a ne dříve, říkajíce: však ono to půjde; neb i členové zvyknou si mysliti a říkati: však to půjde!

Nebude-li všude tak se jednati, jak zde krátce naznačeno, neudrží se žádná mužská, ani ženská, ani smíšená jednota pěvecká. Živořiti bude po čase, až upadne opět v klidný spánek, z něhož nyní snad vytržena jest aneb bude. Nedospěje nikdy k té výši, kde zpěv můžeme jmenovati zpěvem, abychom se jím honositi mohli před jinými národy, abychom dokázali, že Čechové skutečně jsou národem zpěvným!

Se vsí úctou Vám oddaný

Jan Malát,

učitel na dívčí škole.

V Hořicích, dne 15. října 1874.

Z ciziny a Rakouska

** Světoznámá *Herzova továrna na klavíry* v Paříži vyhořela zúplna dne 10. října.

** *Adelina Patti-ova* vystoupila nedávno po dlouhé době opět v Pařížské opeře co „Valentina“ v Meyerbeerových „Hugenotech“ a slavila toho večera pravé triumfy, ač kritikové pařížští tvrdí, že čarokrásnému hlasu jejímu již na svěžestí ubylo.

** *D. Popper* a *Žofie Menter-Popperová* koncertovali po tři večery v Baden-Badenu s nesmírným úspěchem. Tamtéž přihodila se vážené umělkyni malá nehoda, kteráž zajisté povážlivějších následků pro její další činnost uměleckou míti mohla. Paní Menterová totiž také velmi ráda si vyjede na koni; onehdy ale splášlo se divé jedno takové zvíře, jež bezpochyby nevědělo, že nese na hřbetě svém — c. k. komorní pianistku a shodilo tuto proti všem pravidlům galanterie k zemi. Na štěstí odnesla to paní Popperová jen několika nepatrnými modřinami.

** *R. Wagner* uspořádá koncem ledna ve spolku s *Fr. Lisztem* ve prospěch poďniku Bayreutského ve Vídni a v Pešti velikolepé koncerty, v nichž poprvé bude řiditi úryvky z „*Niebelungů*.“

** *Jednota Wagnerovská* v *Řezně* uspořádá během této zimy tři představení ve prospěch Bayreutského divadla.

** Ve prospěch *Spohrova pomníku*, jenž v *Kasselu* má postaven býti, sešlo se již 2500 tolarů.

** Jako se strany Vídeňské dvorní opery, tak i se strany městského divadla v Lipsku vyjednává se s *R. Wagnerem* o propůjčení téhož opery „*Tristan a Isolda*.“

** V tak zvaných koncertech musejních ve *Frankobrodě* provedeny budou v sesoně právě nastávající: ze symfonií: *Beethovenovy* 2., 3., 5., 6., jedna *Mozartova*, jedna *Haydenova*, *Šubertova*, *Mendelssohnova*, *Šumanova*, *Lachnerova* „suita“, *Raffova* „*Leonora*“, *Rubinsteinův* „*Okeán*“; mimo to mnohé *ouvertury* (*Beethoven*, *Mozart*, *Weber*, *Gade*, *Šuman* a j.), menší skladby orkestrální i sborové.

** Proslýchá se, že řiditelstvo dvorní opery ve Vídni vyjednává s *Hanušem* z *Bülovu*, aby jej pro jmenovaný ústav získalo; čím má býti pan z *Bülovu* opeře Vídeňské, dosud se neví; bezpochyby bude mu svěřen úřad rady při řiditelstvu při věcech uměleckých.

** *Německé divadlo* v *Pešti*, jehož řiditel, *Strampfer*, ohlásil konkurs, hodlají zakoupiti řiditel *Gundy* a *impressario* *Strakoš*.

** *Delibesova* komická opera „*Král to řekl*“, kteráž se i přízni našeho obecenstva těší, provozována byla nedávno poprvé také v *Mnichově* a sice s úpravou nádhernou; jmenovitě platí to o jednání druhém, kdež celý park a jmenovitě velká fontána brillantně byla illuminována.

** *Symfonické koncerty* královské kapely v Drážďanech ještě tohoto roku (dne 13. listopadu a dne 4. prosince) odbývané, následující budou míti program: I. Beethovenova ouvertura (op. 115), Raffova symfonie „Leonora“, Webrova ouvertura k „Čaroštelci“, C-dur symfonie Mozartova, II. Rietzova koncertní ouvertura, symfonie J. Benedikta, Šumánova ouvertura k „Manfredu“ a 4. (a-dur) symfonie Mendelssohna.

** *Florentinský kvartet* uspořádal v Lipsku dne 12. října v tak zvaném „Gewandhause“ koncert, v němž dcera primariusy řečeného kvarteta Beckerova, se osvědčila co rutinovaná pianistka.

** V druhém koncertu v *Lipském Gewandhause* spoluúčinkovala i pí. Normann-Nerudová; hrála koncert (a-moll) Viottiho a Rustovu sonatu.

** *Z Řezna*. Dlouholetý cíl slovného reformatora církevní hudby dra. Fr. Witta dojde konečně svého uskutečnění. Škola pro hudbu církevní bude dnem 1. listopadu běžícího roku — prozatím jeden ročník — otevřena. V čele jejím bude státi kapelník stoličného chrámu Řezenského Fr. Haberl, muž to výtečný a učeností i zkušenostmi svými k učitelskému úřadu nad jiné povoláný. Vyučovati se bude následujícím předmětům: (elementární theorie a nauka o harmonii předpokládá se u každého žáka i musí každý z obou těchto oborů dříve podstoupiti přijímací zkoušku) — gregoriánský chorál, jednoduchý a dvojitý kontrapunkt, nauka o skladbě polyfonní, navedení ku hře z partitury, k transpozici a k řízení skladeb starých mistrů (spojené s cvičeními, jich skladby uváděti v partituru), metoda vyučování zpěvu, což spojeno bude s příležitostí praktického vyučování a dirigování; nauka o harmonii a imitaci, kanonu, fugetě, fuze a nauka o kompozici; hra na varhany — průvod a volná hra — dějiny církevní hudby vzhledem k všeobecnému dějepisu hudebnímu, studium literatury církevní hudby, sestavování repertoaru pro menší a větší kůry kostelní; esthetika hudby církevní a přednášky o liturgii. K přemožení nemálo objemné této látky učební sloužití mají: studium, návštěva všech kostelních produkcí v různých chrámech Řezenských a písemné vyličování dojmů z produkcí těch. Žeť pro praktické i theoretické studium hudby církevní bohaté archivy rozličných tamnějších kůrů kostelních, zejména pak dra. Proskeho velkolepá biblioteka podávají pomůcky vydatné, nemusíme ani dokládati.

** *Z Petrohradu*. (Pův. dop.) Zimní sezona počíná u nás jeviti již jakés známky života. Filharmonikové hodlají mimo dva roční koncerty provésti některé oratorium a uspořádají v sále universitním populární koncerty orchestrální, v nichž možno bude za nepatrné vstupné kochati se v krásách zdařilých jen děl klasických. Jednota pro pěstování hudby komorní započala dne 22. září již činnost svou. Podává pouze program: Concerto grosso od Correlliho; Zanettiho kvinteto, Brahmsovy variace na théma od Šumána

(pro klavír pro 4 ruce), Beethovena šmyčcové kvarteto (c-dur) a téhož f-dur serenada pro šmyčcový orchestr. *Ruská opera* započala sesonu dnem 11. září Glinkovou operou: „Život za cara.“ Nemalá nehoda stihla ústav tento; pan Orlov odešel a kdyby náhodou nebylo Čecha pana Barcala, byla by opera ruská bez hrdivného tenora. — Žel, že znamenati mi i úmrtí muže, jenž v hudebním světě všeruském nemalé požíval vážnosti. Zemřel v Kyjevě Vasil Alexejevič Kologričov, zakladatel populárních koncertů v Petrohradě, ruské společnosti hudební, bývalý inspektor orchestru carského divadla a posledně intendant divadla Kyjevského; byl hudebníkem dokonalým, vzdělaným a ze všech sil zasazoval se o to, aby hudba klasická, pokud možná, na Rusi zdomácněla. Večnámú buď paměť! — Nové opery, jež se během této sesony na carském divadle operním provozovati mají, jsou: Rubinsteinův „Démon“ a Šerovova „Judita.“ První letošní novinkou byl „Fra Diavolo“, kdež jmenovitě tenorista Komisařevský se vyznamenal. Vůbec dlužno říci, že nikdy dosud nebyla opera ruská tak četně navštěvována, jako nyní, což hlavně přičísti dlužno vzornému ústavu toho vedení p. kap. Ed. Nápravníkem, krajanem našim a výtečným výkonům paní Raabové, toho času primadonny. — Zbývá ještě podotknouti, že orchestr carské vlašské opery ztratil jednu z nejlepších sil, znamenitého čellistu Davidova.

Zprávy z Prahy a z venkova.

* *Z divadla*. „Prodaná nevěsta“ mistra Smetana y dožila se dnešním dnem svého padesátého představení na našem jevišti. Jest to okamžik slavnostní nejen pro mistra našeho, nýbrž pro celý náš život umělecký; vždyť známo předobře, jak blahodárně působilo objevení se této v celé literatuře hudební nové, originelní práce na všechny naše mladší síly tvůrčí, tak že v závodění šlechetném počaly v témž duchu a směru neunavně psáti, i podařilo se mnohým z nich pracemi svými hudební literaturu domácí platně obohatiti. Smetana uvedl ve své „Prodané nevěstě“ čistě český hudební živel do světa hudebního. Tímto originálním, umělecky spracovaným živlem obohacena jest skvěle posavadní sféra hudební a rozšířena novým typem hudby národní — hudbou českou, ve světě uměleckém posud neznámou. Od této doby vstoupil národ český, jehož jméno posud bylo ctěno jen co hudebníka výkonného, co pouhého šumaře v řadu oněch národův, kteří vlastním tvůrčím duchem hudebním, tímto výkvětem genia národního ověncila skráně Uměny. O toto uvedení národa našeho na půdu uměleckou dobyl sobě Smetana právě tímto dílem svým, jež dnes po padesáte hlásá slávu hudebního jména českého, zásluh nesmrtelných. Všichni skladatelé hudební, jež kdy vyšli z národa našeho před

Smetanou, byli epigony velkých mistrův své doby, psali stylem cizím, zkrátka necítili co umělci hudební po česku, Smetana byl prvním, jenž v nadšení svém vlasteneckém promluvil v skladbě dramatické co hudebník jazykem českým. Smetana vzkřísil z národa našeho umělce — Smetana dobyl sobě na Parnasse domácí Uměny čestné místo prvního r y z e č e s k é h o skladatele. Budiž oslaveno jméno jeho v středu vděčného národa!

* Nadaný skladatel p. Jindřich Kaan z Albestu seznámil nás tyto dny s první svojí větší skladbou orkestrální, z kteréž nabyli jsme pro další budoucnost mladistvého tohoto skladatele nejkrásnějších nadějí. Jest to symfonická skladba, kteréž slouží za základ Uhlandova ballada „Pěvcova kletba.“ Upozorňujeme uspořadatele koncertů na tuto zajímavou novinku.

* *K světové výstavě ve Filadelfii*, která se bude roku 1876 odbývat, sestavuje chvalně známý kapelník p. Máša hudební sbor, s kterýmž se tam hodlá ku koncertům vypraviti.

* Co se týče naší *domácí literatury komorní hudby*, jsme dosud ještě v nejskromnějších začátcích; ač mnozí z našich skladatelů zkoušeli se již v oboru tom s šťastným zdarem, zůstaly přece jich práce z většiny rukopisy i nemohli získati tvůrcům svým čestného uznání také za hranicemi naší vlasti. S potěšením protož vítati lze nejnovější podnik o rozkvět naší literatury hudební neustále pečující firmy Em. Starý a spol., odhodlavší se, vydati tiskem Ant. Dvořáka nejnovější kvarteto šmyčcové, o jehož umělecké ceně jsme se v předešlém čísle byli zmínili.

* *Hudební výpomocní spolek „Cecilie“* odbývá dne 2. list. výroční valnou hromadu na staroměstské radnici.

* *Florentinský kvartet* vystoupí již 1. listopadu b. r. prvním svým koncertem. Spoluúčinkovati bude tenkrát v jeho produkcích co pianistka sl. J e n n y B e c k r o v a, nadějná to dceruška primisty slovného tohoto kvarteta.

* *Česká zpěvohra*: 9. října: „Král to řekl,“ komická opera od Léona Delibesa (poprvé) — 11. a 13. reprise — 15. „Faust“ od Gounoda. — 18. reprise — 20. „Lucia“ od Donizettiho. (Dokončení). Text opery „Král to řekl“ od známého dramatického spisovatele Edm. Gondineta vyznamenává se originelním a pikantním dějem a podává skladateli svými vděčnými momenty a živými situacemi hojnou příležitost k vyznamenání-se. Děj spadá v dobu všemohoucího Ludvíka XIV., jehož favoritě madame Maintenon-ové prokázal pan markýz z Moncontourů (p. Čech ml.) velkou službu tím, že ji ztraceného papouška, jejího to miláčka, zpět přinesl. Za to dostalo se markýzovi vzácné té cti, býti představenu v audienci samému králi, jenž, vyptávaje se po rodině markýzově, mezi jiným prohodil, že „bezpochyby“ bude mít pan markýz též syna a o toho že. na každý způsob královsky bude postaráno. Markýz sice nemá žádného syna, nýbrž pouze z božího

požehnání čtyry dcery, však že se mu v okamžiku tom zdálo, jakoby král akcentem řeči své naznačiti chtěl, že si přeje, aby měl syna, neodporuje králi, nýbrž v pomatení vyhrkne osudné „ano!“ Za improvizovaného syna jest na radu obratného mistra tanečního Mitona (p. Seifert) vyvolen selský synek Benoit (p. Krössing), milovník to Javotty (sl. Sittova), komorné v domě pana markýze. Tento hraje svou úlohu s pravým kavalírským humorem: dává maškarní ples, dělá dluhy, vysvobodí z kláštera, ježž pak zapálí, dcery markýzovy, své bezděčné sestry a uvede je do rukou jich zbožňovatelů, před nimiž byly právě v posvátném tom asyly opatrnou matinkou (sl. Hanušova) uschovány, bije se v herně, zaplete se do dvojnásobného souboje, z něž konečně vyvázne s nepatrným poraněním. Však rychlonohá, žvavá pověst udělá z pouhého poranění ihned smrt mladého markýze; falešná ta zpráva o jeho smrti se donese k uším samého krále, jenž starému markýzovi svou soustrast vyjevuje nad tím, že syn jeho v souboji zahynul. Následkem této „smutné“ noviny jest ubohý markýz konečně nepřijemného „syna nešťastné náhody“ sproštěn ku své největší radosti. On musel míti syna, poněvadž „to král řekl“; nyní musí býti syn jeho mrtev, poněvadž to opět „král řekl“ — jest to věru pevná satyra na známé heslo „l'etat cest moi“ všemohoucího toho despota Francie. Benoit si konečně ze své smrti mnoho nedělá, ba vklouzne opět do svého selského kabátu s tím větší radostí, čím růžovější mu kyne budoucnost po boku švarné „Javotty.“ Jak vidno, dá se takto sosnovaná pikantní ta látka ku skvělé řadě komicky velmi působivých scén upravit, jež obratnosti komponistově již ku předu do rukou pracují. Opera začíná přípravami markýze ku audienci královské, kde studují se obřadní poklony, jež v obyčeji byly před tváří majestátu. Škrobený staromódní ráz ceremonií těch je velmi charakteristicky v hudbě Delibesově vyličen. O drastickém sboru, v němž Orestes furiemi hnán „utíká v čtyřčtvrtečním taktu“ jakož i o parukové předešle k druhému jednání zmínili jsme se již co o skvostných perlách charakteristické hudební kresby. Ve všem se tu věrně a pravdivě zrcadlí doba mohutných paruk a ze všech užitých tu forem hudebních blíká se státní skvostné uniformy vyšňořených pánův a koketně uhlazených dám velkého světa. Vedle toho jmenujeme rozkošné zastaveníčko ctitelů dcer markýzových za jevištěm, krásné, národním duchem ovanuté dueto Benoita s Javottou, úchvatné finale prvního jednání se sborem dodáváčů předmětův toaletních, zvláště pak živě rytmované terčeto Benoita a obou záletníkův mladých markýzek atd. co pravé skvosty okouzující melodické krásy ducha moderního, v každém ohledu originelního. Přihlédneme-li však k operě té co ku celku, tu nelze vzdor všem oslepujícím jednotlivostem přehlédnouti mnohé vady ve stavbě, jež pátravého oka následkem nesouměrnosti nakupených tu forem hudebních dosti nepříjemně se dotýkají. Ostatně

podotýkáme již ku předu, že stinné své stránky sdílí skvostná tato partitura s valnou většinou moderních skladeb ve sféru konversační rozmarné opery spadajících. Během článku jsme se zmínili o tom, že Delibesova opera jest založena na mnoze na těchže principiích, jaké právě slavný novověký reformátor hudební ve vážném „dramatě hudebním“ inaugural, že Delibes snažil se přebrovným způsobem onen styl reformační z vážné hudby dramatické na hudbu rozmarnou. Výrok tento vztahujeme ovšem pouze na stránku čisté hudební, aniž bychom při tom ohledu brali na libreto; pakliže však přihlídneme k sloučení slova s hudbou, k onomu vlastnímu pojmu opery, tu ovšem uznati musíme, že Delibes v této první práci zůstal státi prozatím na polovici dráhy své ku dokonalejší budoucnosti a sice tím, že podržel ještě prósu, slovo mluvené vedle zpívaného. Jest to smíšenina druhu přechodního, kterou se svého stanoviska právě tak zatracujeme, jako jsme to učinili s podobnou prací našeho mistra Smetany, totiž s druhou jeho komickou operou „Dvě vdovy“, jakkoli jsme originalitu a krásu hudební části velebili. Obě opery se liší od sebe jedině tím, že chatrná prósa „Dvou vdov“ příliš nápadným způsobem se odráží od skvostných těch forem hudby Smetanovy a proto i méně zkušenému oku vždy bude na závadu, kdežto prósa opery Delibesovy vtipným i duchaplným dialogem svým každého baví a mimo to jest tu vždy onen choulostivý přechod z prósy k slovu zpívanému poznenáhla připravován a proto neuráží právě tak citlivě ani ucho znalce, jak se to stává při skladbě Smetanově. Přes všecko to však zůstane smíšený tento genre embryem nerozvinutým a nestvůrou, která estetický cit souměrnosti a krásy umělecké hrubě uráží a proto nemůžeme i Delibesovu operu nikam jinam vřaditi, než v kategorii pokusů a rozběhů k něčemu, co za příznivých okolností ku stupni pravé dokonalosti se vyšinouti může. Druhá stinná stránka, druhý hřích proti souměrnosti vězí v tom, že skladatel příliš mnoho krásy nakupil v prvním jednání, tak že již zde jest posluchač napjat, ba předrážděn tím nadbytkem krásy. Nutný následek toho jest ovšem patrné klesání v druhém a povážlivá ocháblost v třetím jednání, jehož mdlé finale jest dojmu celkovému zajisté velmi na ujmu. Tím však ovšem ušlechtilá hudba Delibesova ceny netratí; honosí se za to opera ta množstvím krásných, hudebně vtipných jednotlivostí, a vesměs tak jemně vypilovanou prací v technickém ohledu, že věru nevíme, kde s chválou začíti a kde přestati. Těmito jemnými subtilnostmi a tím na vlas ostře vypočteným vpadáním a vespolným splítáním - se jednotlivých hlasů, touto duchaplnou, lehce plynoucí polyfonií, při níž však posluchač nikdy nepocítí onu nčenost, onu přísnou školu, kteroužto Delibes nad lehkokrevné kollegy své tak chvalně vyniká — tímto celým uměleckým aparátem stává se nastudování opery té velmi obtížným. Proto zasluhuje personál opery naší a především ovšem svědomitý

a veleobratný náš p. kapelník Čech st. upřimnou pochvalu se strany naší; neboť provedení opery té, jež jsme tentokráte zažili, bylo dokonalé, co se jednotlivostí i celku týče, promyšlené, na vlas sestudované a duchem svěžím, bujarým oživené. Též solové síly zasluhují plné chvály. Z dámských partií nejvřelejšího podílu zasluhuje zajisté „Javotta“ slečny Sittovy, která nejen cituplným přednesem zpěvných kantilén, nýbrž i úžasné brilliantní koloraturou a zvláště roztomilou, živě pikantní svojí hrou u velké míře imponovala. Myslíme, že počítá slečna Sittova úlohu „Javotty“ ku nejskvělejším výkonům svého v různých směrech bohatého repertoiru. Obecenstvo oblíbenou tuto umělkyni častým a bouřlivým potleskem odměňovalo. Slečna Hanušova provedla úlohu paní markýzky taktéž bezúhonně; zdá se nám však, že by jí poněkud starší maska neuškodila v očích obecenstva. Oba záletníky mladých markýzek dávaly slečny Vávrova a Sákova velmi účinně; jmenovitě prvněji jmenovaná zasluhuje plného uznání za výkon svůj, z něhož jsme poznali, že slečna konečně vyvázla z trapných tenat dlouhé nemoce zpěvního orgánu svého; neboť vládla tentokráte s hlasem svým ve všech polohách volně, nenuceně, zejména pak ve vyšší poloze zněl hlas její s onou svěží sonoritou, již se pěvkyně ta před chorobou tak chvalně byla vyznamenávala. Přejeme jí štěstí k novému rozvinutí všech svých zajisté pozoruhodných sil uměleckých. S překvapující precizitou byl sestudován kvartet dcer markýzových, z nichž vedle výtečné pí. Seifertové a sl. Huttaryovy též pí. Čapková a pí. Pisařovicová, obě to dámy ze sboru, úloze své k všeobecné spokojenosti úplně dostály. Pokud se hry týče, pohybovaly se dámy jmenované přirozeně, nenuceně a v jednoduchých kostumech velmi roztomile vypadaly. Vůbec dlužno uznati, že nejen kostumy celého personálu, nýbrž i úprava celková historicky věrně a skvěle byla provedena. Z úloh mužských působil páně Seifertův taneční mistr pravou senzaci; svůj rozmarný kuplet s refrainem „však zvonit nemusíš“ byl přinucen při prvním i druhém představení opakovati. Při třetí reprisi se tak nestalo, bezpochyby proto, poněvadž seděli v parteru pp. abonenti, kteří jsou, jak známo, ku tleskání vždy poněkud pohodlnými. Pan Čech mladší neměl tentokráte štěstí s komickou partií markýze z Moncontourů. Nechceme se dotýkati zpěvní částě jeho výkonu, jakkoli by se dala celá kapitola napsati o jeho povážlivé manýře, s jakou zahaluje neproniknutelným závojem neustálého portamenta každé skoro slovo; však ona okolnost, že i prósu nepříjemně stisněným orgánem mluvil, tak že opět nejdůležitější místa prósy jeho, kde mluví o výstupu před králem, byla úplně nesrozumitelná, jest věru u tak vzdělaného umělce nepochopitelná. Vždyť má pan Čech tak krásný organ, proč jej neužívá zcela přirozeně? Pravým jeho protinožcem byl p. Kroessing co přihlouplý selský synek Benoit: hra výtečná, prósa znamenitě podána, ale zpěv? — o tom neradno mluvit. Bylo

by to i úplně zbytečno: neboť jsme na tomto místě již tolikráte dobrou radou velenadanému pěvci poslouchali, že bychom o věci té jen opisovali museli své dřívější referáty. „Přísná škola, pilná studia u svědomitého učitele, vytrvalost při věci a nejen pouhá dobrá vůle a dobré předsevzetí, které již druhý den v dým se rozplývá“ — na taková slova však p. Kroessing mnoho nedbá, pokud je hlas jeho mlád a při síle; což ale později, kde musí obratný pěvec jarost orgánu nahražovati uměním, dobrou školou — co potom? Ostatní vedlejší partie byly v dobrých rukou; ba tentokráte ani p. Doubravský co finančník „Gautru“ nic nepokazil. Souhra byla již při prvním představení dokonale zaokrouhlena; za vzorné řízení celku zasluhuje pan kapelník Čech uznání nejvřelejšího.

Provedení Gounodovy opery „Faust“ počítáme v kategorii méně zdařilých. Celek nešel tak hladce jako jindy ku předu; nejen orchestr a zejména nešťastné solové housle, nýbrž i mnozí ze solistův na jevišti byli stíženi dílem chorobou netečnosti, dílem skutečnou chorobou orgánu zpěvního. Tak nemohl ku př. p. Vávra se svým „Faustem“ nijak ku předu: to byl zápas, to byl tuhý boj na život a na smrt, než se podařilo pěvci onomu několik těch tonů z hrdla křečovitě napjatého „vylouditi.“ Za to opanoval sice p. Čech ml. co „Mefisto“ svou indisposici celkem mistrně; však přece se nemohl vyhnouti několika slabším momentům, kde okamžitá mdloba jeho nezůstala tajemstvím ani obecenstvu, jež na př. po rondu „o zlatém teletu“ svůj ode dávna obvyklý potlesk si uspořilo na lepší doby budoucí. Že se vzdor tomu přece tak často a bouřlivě tleskalo, jest v první řadě zásluhou sl. Sittovy, jež co „Markétka“ poetickým výkonem svým úchvatně působila. Jaký to ohromný pokrok od oné doby, kdy slečna poprvé v této úloze na našem jevišti vystoupila! — Že správa divadla našeho nedá vybledlým zubem neuprosného času ohlodaným operám vlašským v hrobě pokoj, to nechť si nese na svém svědomí. My zaznamenáváme čin tento bez další poznámky vzdor tomu, že již před dvěma roky bylo slibováno, že klidný spánek vlaštiny se rušit nebude. Již tehdy jí zazpíváno bylo slavné requiem a přece ještě dnes z mrtvých vstavší Lucie, Lindy, bledé dámy kameliové, chraptiví Troubadourové a falešní Sebastianové straší poznovu v našem stánku muž. Referujeme tedy pro dnešek, že „Lucie“ byla dobře sezpívána a sehrána. Obsazení solových partií jest známo z dob dřívějších; nepochopujeme jedině, jakým to nevyzpytatelným řízením osudu přišla pí. Seifertova k úložce komorné slečny „Lucie.“ Nehodí se to nijak pro pí. Seifertovou, i připomínáme, že přijímáním takových úloh si valně neposlouží, jakkoli jest nám v oboru komickém vždy vítanou silou. Což nemá zpráva pro takovéto episodní úložky nikoho vhodnějšího? Vždyť známe ze sboru dámského mnohou rutinovanou sílu a máme-li již někoho jmenovati, tož zdá se nám sl. Matasova nejen pro příjemný a slušně

vycvičený hlas, nýbrž i pro zvyklost dlouholetého pohybování se na jevišti nejspůsobilejší silou pro podobné úlohy výpomocné. X.

* *Z Počátek.* (Pův. dop.) Po dlouhém odpočinku počíná se v městě našem opět čilejší než kdy jindy život hudební rozvíjeti. Bylať v poslední době u nás zařízena městská kapela, jejížto řízení svěřeno bylo spolehlivým a ode dávna osvědčeným rukou zasloužilého řiditele kůru pana Š. Joudla. V oboru hudebním zkušený tento muž po dráhná již léta účinkuje v krajině naší nejen co jmenovaný funkcionář, co řiditel kůru, staraje se povždy o provedení nejlepších skladeb, jež literatura hudby chrámové poskytuje, nýbrž i co horlivý učitel hudby nástrojové a zpěvu. Jemu hlavně děkujeme, že se u nás v obou těchto oborech neustále mladé, nové síly cvičí; a tak se ovšem nyní bez dlouhého hledání sestaviti mohl v této době u nás orchestr vládnoucí slušným počtem sil výkonných. Pakliže hudbymilovně měšťanstvo, v jehož čele největšího interasu pro hudební život v městě našem zejména rodina pp. Brdlíkův vždy na jevo dává, chvalnému tomu podniknutí též přátelskou podporou materiální vstříc vyjde, tož možno očekávati, že pro nastávající sezónu zimní též zejména obor zpěvní přijde do čilejšího proudu. O dámský zpěvácký spolek a o jeho produkce bude zdárně postaráno, jakmile úplně se uzdraví obětovná protektorka i řiditelka spolku toho paní Josefína Brdlíková. Z této strany jsme o výsledku dobrém již ku předu přesvědčeni; hůře to však vyblíží s mužským spolkem zpěváckým, jež drží celkem jednoduchý kvartet výtěčných ovšem „pěvců z listu“ pohromadě. Zde nutno energickou rukou sáhnouti k pilnému reformování nahnilých těch poměrův, jež zavinilo klesání spolku mužského. Především jest ovšem ku novému rozkvětu spolkovému nevyhnutelně zapotřebí, aby se nové, mladší síly pro jednotu nejen získaly, nýbrž aby se o pravidelné jejich cvičení týdně pečovalo. Tedy nutno zaříditi jakýsi druh zpěvní školy, jež by sloužila co průprava pro zpěvácký spolek. Že tu zapotřebí pilného, obratného i energického řiditele, rozumí se samo sebou.

* *Z Brna.* (Pův. dop.) Dne 18. t. m. odbýván v městském redutním sále ve prospěch zdejší dětské nemocnice koncert, jenž se zaskvěl v lesku čistě uměleckém hlavně působením zdejší rodačky pí. Vil. Normánové - Nerudové. Hudební svět dávno již ocenil její virtuositu, když konala proslavené umělecké cesty se svým bratrem Františkem Nerudou, cellistou a se sestrou Amalií Nerudovou, pianistkou, až konečně hlavní město švedské Štokholm trvalým svým pobytem oblažila, kde převzácného vyznamenání došla, stavši se král. švedskou komorní virtuoskou. Po delším čase zavítala opět ku svým do města rodného a ochotně účinkovala v zmíněném koncertě. Zjev této umělkyně a její hra na housle jest překvapující. Poznali jsme dokonalý vnitřní obraz umělecký: hluboký smysl pro krásu, jarou

fantasii a nevyrovnanou techniku pojí tato umělkyně v ladnou jednotu. K tomu zvolila velice vhodně tři skladby různého genu, pocházející od proslulých virtuosů na housle: sonatu od B. V. Rusta, adagio od L. Spohra a uherské tance od J. Joachima (a skladatele J. Brahmsa). Jímajíc vřelostí a opravdivostí, svědčící o hlubokém vniknutí v bohaté krásy sonaty, unášela umělkyně tklivými tony adagia, v něž vložila celou duši svou, i vzbuzovala pravý obdiv neomylnou technikou v skladbě třetí. S nejjemnějším citem, jak málo kdy lze slyšeti, provázela slečna Olga Nerudova na pianě ctěnou umělkyni. — Ostatní čísla programu neporušila nijak soulad celku.

K. V.

S m ě s.

Myšlenky o hudbě.

Výroky slovutných skladatelů a spisovatelů o hudbě,

sebrala La Mara.

Živlové hudby.

Různé tvary hudební.

c) *Vokální hudba — spojení hudby a básnictví.*

(Pokračování.)

Proč sahati k básním beze ceny, což se přec vždy musí mstiti na hudbě samé! Ovinouti hlavu pravého básníka věncem hudby — neznám nic krásnějšího; avšak mrhati jím pro tvář zcela všední, k čemu to namáhání?

Rob. Šumann, Sebr. sp. III.

Lidský hlas slouží co praktický základ veškeré hudbě a nechť se tato na vlastní své dráze vyvine jakkoliv, nejmělejší kombinace skladatelská aneb nejodvážnější přednes instrumentálního virtuosy přec vždy bude muset hledati zákony pro výkony své v zpěvu samém.

Rich. Wagner, Sebr. sp. VIII.

Rovněž jako se úzce stýkají v základech zpěvu slovo a tón, tak sobě podávají ruce hudba a poezie na stupni vyššího jeho vývinu.

Tamtéž.

Velikost básníka lze v pravdě oceniti nejvíce dle toho, co v básni své zamlčuje, ponechávaje nám, bychom, co nevyslovil, sami vyslovili; zde nastupuje hudebník, aby, co básník zamlčel, k jasnému znění přivedl.

Tamtéž. VII.

Slovo rozvinouti se má v tónu k plnému květu.

Rob. Franz, ústní sdělení.

Každá pravá báseň chová v sobě hudební zárodek, tajnou svoji melodii. Pečet tu rozevřítí, pravý výraz najíti a vtěliti jej v umělecký tvar, není každý s to a nelze se tomu naučiti, to musí býti vrozeno.

Tentýž.

Cokoliv postrádá umělec, jenž síly své věnuje cirkvi a v přísných formách, jakých vyžaduje hudba církevní, se pohybuje, na pochvalu veliké masy, nahraňuje se jemu způsobem jiným a steronásobným. Kdo umí budovati chrámy, snadno pak dovede stavěti domy; kdo napsal oratorium, tomu v jiných tvarech hravě vše se zdaří.

Rob. Šuman, sebr. sp. IV.

Co jest krásná píseň, nechci vykládati. Složiti ji, jest tak těžké a tak snadné, jako napsati krásnou báseň. „Budiž jako dech,“ praví Goethe.

Tentýž — III.

d) *Hudební drama — součinnost všech sesterských umění.*

Genre, o jehož zavedení se pokouším, dle mého zdání opět navrátí umění původní jeho důstojnost. Hudba nebude na dále vázána chladnými krásami konvencionálními, na nichž skladatelé lpěti museli.

Gluck, v listu k Marii Antoinetě.

Pravé povolání hudby spočívá v tom, aby poezii sloužilo, pokud se týče výrazu a situace básně, aniž by přerušován byl děj aneb v účinku svém zeslaben neprospěšnými a zbytečnými okrasami. Myslím, že musí býti hudba básni totéž, co jest zcela správné, řádně založené kresbě živost barev a dobře rozdělená protiva světla a stínu, sloužící k oživení osob, aniž by na jich obrysech čeho měnily.

Gluck,

dedik. list k „Alcestě“ 1769.

Čím více se snažíme po pravdě a dokonalosti, tím ostřejší a jasnější musí býti výraz. Nepatrné jsou rozdíly, jimiž se liší Rafael od malířů tuctových a malá změna obrysu, kteráž nijak neruší podobnost karikatury, zpotvořiti může tahy krásné tváře ženské. — Více neb méně vydržená nota, zanedbání sesílení tempa neb hlasu, předrážka na nepravém místě, trylek, nejmenší pasáže mohou pokaziti celou scenu v takové zpěvohře, kdežto obyčejné zpěvohře mohou sloužiti třeba ku okrase. Protož jest přítomnost skladatelova při provádění hudby podobného druhu takorůvna rovněž tak nutná, jako slunce veškerému tvorstvu; neboť on jest absolutně její duší a životem, bez něho je všude zmatek a temnota.

Tentýž, v dedikaci k zpěv. „Paride“.

(Pokračování.)